

JORDI PLAN/ARXIU

Xavier Vinader

PERIODISME

amb majúscules

Xavier Vinader va morir dimecres de la setmana passada, a 68 anys. Ha marxat el periodista d'investigació per excel·lència, un dels grans dignificadors de la professió.

L'escriptor i periodista anglès George Orwell va proclamar que "periodisme és contar allò que algú no vol que se sàpiga; la resta és publicitat". Mort el 1950, quan Xavier Vinader (Sabadell, Vallès Occidental, 1947 - Barcelona, 2015) no tenia ni tres anys, de ben segur que Orwell s'hauria enorgullit d'aquest mestre de periodistes, un dels que més ha prestigiat la professió, darrerament tan qüestionada.

Perquè Xavier Vinader va nàixer periodista i ha mort periodista. Una vida intensa, fàrcida de sotracs però sempre al servei de la veritat. Al servei de la gent, del periodisme. I és que el periodisme, tal com l'entenia Vinader, en primera i última instància era precisament això: un compromís amb els teus conciutadans.

Ras i curt, Vinader va fer realitat les dues facetes més apassionants que pot dur a terme un comunicador. D'una banda, exercir com a corresponsal a zones tan calents com l'Afganistan que el 1979 fou envaït per les tropes soviètiques, o el Portugal de la *revolució dels clavells*, oficiant com a redactor de diaris com *La Vanguardia*, *El Correo Catalán* i *Tele/Exprés*. De l'altra, com a periodista d'investigació, va signar alguns dels reportatges de *l'Interviú* més atrevit. De fa dues dècades, Vinader era columnista habitual d'aquest setmanari. De fet, a EL TEMPS ha llegat columnes autènticament memorables, sempre imprescindibles, amb tot de claus que ens permetien conèixer allò que alguns pretenien amagar. Periodisme en estat pur, vaja.

La seua feina investigadora sobre l'activitat de l'extrema dreta i de l'Estat al País Basc li va costar una condemna de set anys de presó. En canvi, el seu pas per la presó –a Carabanchel (Madrid)– va limitar-se a 43 dies, gràcies a l'onada de solidaritat sorgida a recer de diversos sectors cívics i polítics, que van aconseguir l'indult de part del Govern estatal. Amb tot, temps a venir Xavier Vinader seria considerat un dels grans experts en els GAL (Grupos Antiterroristas de Liberación), els màxims exponents de la guerra bruta contra ETA.

Del 1981 al 1984, abans del seu ingrés en presó, Vinader ja havia hagut de viure a l'exili, sobretot a París i Londres. Era un redactor en la trentena –s'havia diplomada el 1973 a l'Escola Oficial de Periodisme de Barcelona– acusat d'"imprudència

temerària" per la mort de Jesús García García i Alfredo Ramos, propietaris de dos bars de Barakaldo (Biscaia), assassinats per ETA poc després que Vinader publicara els seus treballs d'investigació a *Interviú*, en què tots dos apareixien. Les informacions a què havia tingut accés, li les havia facilitades l'ex-policia Francisco Ros Frutos, infiltrat al País Basc i que també va ser condemnat a quatre anys de reclusió. El seu indult, però, fou immediat.

Al llarg de la seua vida, Vinader no sols va especialitzar-se en l'actuació dels cossos de seguretat espanyols, sinó en el de diverses contrades del món. Era un gran estudiós del crim organitzat, i en especial, de les màfies italiana i xinesa. A EL TEMPS, va abocar-hi alguns dels seus coneixements sobre la matèria

Equip d'Investigació. Corria el 1995 quan el director del setmanari, Joan Marí, i el cap de redacció, Eduard Voltas, van impulsar l'Equip d'Investigació (EI) d'EL TEMPS, que coordinaria Xavier Vinader i integrarien periodistes recentment llicenciats, amb moltes ganes d'extreure tot el suc a la professió.

D'aquell equip, en va formar part gent com Conxita Catalán, Santi Sanz, Enric Rimbau, Mario Reyes, Josep Lladós o Francesc Viadel, tots ells establerts a Barcelona, amb el suport de Jordi Sebastià i Joan M. Oleaque, que en aquell moment formaven part de la redacció de València.

"Durant dos anys, vam treballar de valent sobre temes de tota mena: l'extrema dreta, la màfia russa, la màfia xinesa, el tràfic d'obres art robades, i també, la recerca històrica contemporània, basada en reportatges al voltant d'espies o la guerra civil, amb treballs molt seriosos sobre la presència de les Brigades Internacionals a Catalunya, per exemple", explica Viadel, que més tard esdevindria cap de redacció a València i ara és professor de comunicació corporativa, reporterisme i redacció a la Facultat Blanquerna, de la Universitat Ramon Llull. "D'alguna manera, aquell equip va recollir el testimoni de periodistes com Emili Gisbert o Joan Bustos, que del País Valencià estant ja havien aconseguit que EL TEMPS, des de bon començament, destacara pel seu periodisme d'investigació", comenta Viadel.

La Generalitat de Catalunya premiaria el setmanari amb motiu d'un reportatge –obra de l'Equip d'Investigació que dirigia Vinader– sobre l'ús inapropiat del clenbuterol, un fàrmac prescrit pel tractament de malalties respiratòries. Una dècada més tard, l'any 2007, la Generalitat catalana també guardonaria Xavier Vinader amb la Creu de Sant Jordi.

El periodisme d'investigació requereix de temps i de molts diners, raó per la qual es tracta d'una espècie en perill d'extinció en plena era digital, quan la informació circula a la velocitat de la llum i es valora més la celeritat, la immediatesa, que no la qualitat del producte.

Vinader provenia d'un altre reporterisme, més rigorós i aprofundit, que el duia a capbussar-se a la realitat de cada personatge, a descobrir-ne els trets humans, per poder narrar-ne la història. Era un lector àvid, malaltís, que tenia sa casa plena de llibres pertot arreu.

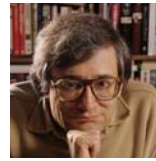
Un treballador incansable, malgrat les condicions físiques, que el limitaven tant. Una persona capaç de llevar-se de bon matí i de treballar sense parar fins a altes hores de la matinada. “Vivia abocat al periodisme, absolutament”, en dóna fe Viadel, que va passar centenars d'hores a casa seua. “No hi havia caps de setmana, la seua passió per la feina era obsessiva, i ens l'encomanava amb fervor.”

Avui, com a professor, Viadel s'esforça a transmetre als seus alumnes “moltes de les lliçons que vaig aprendre d'ell”. La primera de totes, “fugir dels prejudicis, siga quin siga l'objecte de la recerca”. I la segona, igualment fonamental, “esquivar les tergiversacions, intencionades o no”.

Més enllà del periodisme –o directament relacionat amb ell–, Vinader cultivava afeccions de tot tipus: la novel·la negra, l'antropologia, el cinema, la fotografia o la música, matèries de les quals també era un bon coneixedor. Una altra característica intangible de Vinader que en subratlla Viadel, potser per damunt de totes, és la seua “humanitat”. “La humanitat que transmetia sempre, així és com el recordaré per sempre més”, diu.

Els qui no el van poder conèixer personalment, se'n quedaran amb els seus reportatges, que no són poca cosa. Són un tresor. Periodisme d'or.

Victor Maceda

Els xitxarel·los del plutoni

Els tres perillosíssims traficants de matèria nuclear són en realitat les víctimes propiciatòries d'una engalipada colossal.

29 DE MAIG DEL 1995

Els van presentar a l'opinió mundial com si fossin tres importants i perillósíssims traficants de material nuclear. Però, en realitat, són tres xitxarel·los sense gaires escrúpols, que es van creure que es farien milionaris en quatre dies i es van tirar de cap en un parany que els va portar darrere les reixes de la presó. Javier Bengoechea Arratibel (basc, seixanta-un any, tres fills, antic propietari d'una empresa de grues que va fer aigües fa catorze anys i amb un reguitzell de deutes darrere seu), Julio Oroz Eguia (navarrès, quaranta-nou anys, empresari fracassat de la construcció i intermediari en negocis de ciment a Rússia i Ucraïna) i el colombià Justiniano Torres Benítez (trenta-vuit anys, ex-seminarista, metge oncòleg sense feina, casat amb una russa i ficat en negocis de pesca, compra de ferro vell i lloguer d'helicòpters a Rússia) s'havien cregut que l'agost del 1994 seria el seu mes de la sort. Tots tres eren homes d'història i de trajectòria diferent, però també tenien alguns trets comuns: havien fracassat sempre en els negocis que havien tocat fins llavors, es trobaven carregats de deutes fins al coll i buscaven la manera de fer duros ràpidament, a qualsevol preu. Tots tres creien que la nova Rússia de l'eltsin seria la seva terra de promissió particular. El lloc on eixugarien fàcilment les seves penes econòmiques. S'havien cregut que tenien entre mans el negoci del segle. I mai no van ser conscients que, en realitat, amb la seva golafreria econòmica a flor de pell, tots tres s'havien convertit en les víctimes propiciatòries d'una engalipada colossal. Una engalipada en què es barregen diversos serveis secrets europeus, espies, mercenaris, traficants i tota mena de personatges tèrbols. Tot havia començat uns mesos abans a Madrid on Javier Bengoechea i Julià Oroz van entrar en contacte –a través d'un estrany agent comercial anomenat José Fernández Martí– amb un tal Rafael Ferreras Fernández i tots plegats van començar a parlar de la possibilitat de participar en un negoci relacionat amb armes i plutoni procedents de països de l'antiga Unió Soviètica. Poc temps després

Rafa Ferreras es va destapar com un potencial comprador de Plutoni 239 (material essencial per a construir una bomba nuclear) per compte d'un client alemany anomenat “Roberto”. En un moment determinat, cau sobre la taula la xifra de 265 milions de dòlars i els aprenents de traficants amb els ulls que els van començar a fer pampallugues, telefonen, viatgen i activen el seus contactes amb el colombià Justiniano Torres, que assegurava que tenia la possibilitat d'aconseguir dintre Rússia el material nuclear demanat. Les reunions es van traslladar a la ciutat de Munic, lloc on també es va acordar que s'havia de transportar el material radioactiu. Javier Bengoechea i Julio Oroz es freguen les mans amb avarícia pensant en la substanciosa comissió –uns 240 milions de pessetes per cap– que són a punt d'aconseguir. I fixen la data del 10 d'agost de 1994 per lliurar una primera mostra del material. Però aquell dia res no va sortir com era previst. Justiniano Torres, que